

NADOMESTILA ZA PRIVATNO IN DRUGO LASTNO REPRODUCIRANJE¹

marec 2008

1. UVOD

Nadomestila za privatno reproduciranje poznajo v državah Evropske unije. Izjema so le Malta, Velika Britanija, Irska in Ciper, vendar tudi tu potekajo intenzivne priprave za uvedbo teh nadomestil. V 22-ih državah, ki nadomestila imajo, je v veljavi bodisi sistem, po katerem zbirajo nadomestila samo za nosilce (NO), bodisi je v veljavi t.i. *dualni sistem*, v katerem so nadomestilu podvržene tudi naprave (NO+NA).

DRŽAVA	osnova za zbiranje
Avstrija	NO
Belgija	NO+NA
Bolgarija	NO+NA
Češka	NO+NA
Danska	NO
Estonija	NO+NA
Finska	NO
Francija	NO
Nemčija	NO+NA
Grčija	NO+NA
Madžarska	NO
Italija	NO+NA
Latvija	NO+NA
Litva	NO
Nizozemska	NO
Poljska	NO+NA
Portugalska	NO+NA
Romunija	NO+NA
Slovaška	NO+NA
Slovenija	NO+NA
Španija	NO+NA
Švedska	NO

2. SPLOŠNO

Med nosilce običajno prištevamo vse vrste praznih kaset (VHS, MC ...), druge trakove, CD-/R, CD-RW, DVD-/R in RW, MD ter spominske kartice vseh vrst, medtem ko med naprave običajno prištevamo tiste, ki omogočajo izdelovanje kopij (VCR, CD ali DVD pekači ...). Z razvojem tehnologije ima vedno več naprav lastne spominske enote (predvajalniki MP3, PC hard diski, dlančniki, GSM aparati in celo že GPS naprave ...) in jih zato uvrščamo med nosilce.

3. KULTURNI SKLADI

V nekaterih državah se del zbranih nadomestil (običajno med 15 in 35%) nameni za kulturne ali/in promocijske namene. Ti so povezani s promocijo glasbe, predstavitve izvajalcev ali za vzpodbujanje novih avtorskih del. V veliko državah se znaten delež sredstev namenja tudi za boj proti piraciji (Nizozemska, Estonija, Madžarska), ponekod (Francija) pa se del celo reinvestira neposredno v produkcijo novih fonogramov.

¹ Na straneh [Zavoda IPF](#) je na to temo moč najti prispevek Saše Fajona, napisan maja l. 2006. Priporočamo ga v branje, saj pomaga razjasniti nekatere temeljne pojme.

4. IN KAKŠNA JE OSNOVA ZA DELITEV NADOMESTIL, ZBRANIH ZA PRIVATNO REPRODUCIRANJE?

Običajno se zbrana sredstva delijo po naslednjih ključih:

- sporedi predvajanih del
- tržni delež (prodaja)
- mehanične pravice.

V nekaterih državah se upoštevajo kombinacije več kriterijev.

DRŽAVA	SPD	TD	M	drugo
Avstrija	100%			
Belgija	30%	70%		
Bolgarija				
Češka	30%	70%		
Danska				
Estonija (2)				
Finska	66,66%	33,33%		
Francija	7%	93%(3)		podlaga so polletne raziskave virov kopirane glasbe
Nemčija	100%			
Grčija		100%		
Madžarska		7%(4)	93% (5)	
Italija			50%	50% proporcionalno glede na vso delitev
Latvija	50% (6)		50% (7)	
Litva	100%			
Nizozemska		100%		
Poljska		100%		
Portugalska			100%	
Romunija				
Slovaška		100%		
Slovenija	50%	50%		
Španija	100% (8)	100% (9)		
Švedska		100% (10)		

5. UČINKOVITOST?

V državah, kjer je sitem zbiranja nadomestil v veljavi dalj časa (ponekod celo že več desetletij (!)), je zbiranje in izplačevanje nadomestil učinkovito in poteka brez večjih problemov. Prevladuje ocena, da je obseg nakupov v državah z nizkim nadomestilom ali celo brez njega preko interneta zanemarljiv. Kot zanimivost naj navedemo, da se je Apple Irska odločil za uvedbo nadomestil za svoje iPode, ki jih prodaja on-line v Franciji.

6. ZBIRANJE IN DELITEV NADOMESTIL

V večini držav se nadomestilo zbira pri uvozu ali proizvodnji. V več državah so za izboljšanje sistema zbiranja ustanovili združenja uvoznikov in/ali proizvajalcev. V večini držav je uveden *centralni* sistem zbiranja – zavezanci plačajo nadomestila za vse upravičence (avtorje, izvajalce in proizvajalce) eni organizaciji. Ta pridobljena sredstva potem prenakazuje ustrezni

² EFÜ zbrana nadomestila v celoti nameni za boj proti piratstvu in za kritje stroškov administrativne službe

³ upošteva se tudi digitalna prodaja

⁴ klasična glasba

⁵ pop/rock

⁶ upošteva se 6 največjih RA postaj

⁷ Top 200

⁸ v letu 2005

⁹ v letu 2006

¹⁰ uradna lestvica prodaje albumov

kolektivni organizaciji, te pa potem naprej končnim upravičencem. Na tak način smo za dve leti uspeli uvesti izvajanje tudi pri nas.

7. POTEK DOLOČITVE NADOMESTIL

Pregled mednarodne zakonodaje nam pove, da so nadomestila v večini držav EU določena z zakoni ali uredbami. V nekaterih državah so sicer pred sprejetjem potekali dogovori med zainteresiranima stranema o višini nadomestil, vendar je področje še vedno pod domeno države.

V Nemčiji npr. so možnosti zakonske določitve nadomestil samo v primeru, če so pogajanja med uporabniki in upravičenci neuspešna. Za pogajanja v Avstriji, na Finskem in Nizozemskem so predvideni posebni postopki pri pogajanjih, katera pa so dolgotrajna in zahtevna.

Kot kaže, je najbolj fleksibilen sistem v Franciji, kje o nadomestilih odloča odbor (Commission D'Albis), sestavljen iz vseh dotočnih – 1/2 upravičencev, 1/4 proizvajalci nosilcev in 1/4 uporabnikov. Svet ima stalno sestavo in lahko sproti revidira tarifni sistem.

Država		stopnja fleksibilnosti
Avstrija	1) pogajanja med KO in Trgovsko zbornico, ki predstavlja reprezentativno večino 2) v primeru sporov Svet za avtorsko pravo	delna
Belgija	1) pogajanja tako z izvajalci, kot proizvajalci 2) rezultat potrjen s strani sveta 3) nadomestila potrjena z uredbo	
Češka	Zakon (% cap)	nizka
Danska	Zakon	nizka
Estonija	usklajevanje nadomestil glede na razvijanje trga 1) konzultacije tako z upravičenci, kot izdelovalci na MzK 2) nadomestila določena z zakonom (%cap)	nizka
Finska	1) konzultacije z upravičenci in z izdelovalci na MzK 2) konzultacije na Ministrstvu za komunikacije in trgovino (od 1.1.07 dalje) 3) uredba MzK, ki sproti periodično revidira obseg naprav	delna
Francija	pogajanja med upravičenci tako z izvajalci, kot proizvajalci in uporabniki, na Brun-Buisson Committee	velika
Nemčija	Zakon	nizka
Grčija	Zakon (% cap)	nizka
Madžarska	1) pogajanja med upravičenci in uporabniki 2) MzK konzultacije z uporabniki in odobri nadomestila (rates per bour) u Uredbo	
Latvija	1) pogajanja med upravičenci in proizvajalci/uvozniki 2) fiksna nadomestila določena z zakonom (flat fee)	
Litva	Zakon (% cap)	nizka
Nizozemska	pogajanja med upravičenci in združenjem zavezancev, določena s strani Ministrstva za pravosodje	dobra
Poljska	Uredba MzK	
Portugalska	Zakon	nizka
Romunija	Zakon	
Slovaška	Zakon (% cap)	nizka
Slovenija	Uredba UIL	
Španija	Glede na nov zakon iz l. 2006 so nadomestila revidirana s strani MzK in MzG vsaj 2x letno. Pri tem upoštevajo spremembe trga in razvoja tehnologije. V zakonu je upoštevan sporazum iz l. 2003 med kolektivnimi organizacijami in proizvajalci nosilcev za nadomestila za nosilce	
Švedska	1) pogajanja med upravičenci in uvozniki 2) zakon	

Zakonodaja držav EU ne razlikuje med reproduciranjem na analogne in digitalne medije, zato se nadomestila plačujejo za oboje. Prav tako na široko zajema nosilce, kateri so podvrženi plačilu nadomestila kot medije, na katere je *možno kopirati* ali *katere se običajno uporablja za lastno reproduciranje*.

Kot je splošno znano, pa je zaradi napredka tehnologije iz dneva v dan na trgu več naprav, ki imajo lastne spominske enote. Kot take so – ker so nosilci - podvržene nadomestilom.

Nekatere zakonodaje razlikujejo med npr. napravami, ki se za lastno reproduciranje 'očitno uporabljajo' (Belgija), pri katerih je 'očiten namen' (Nemčija) ali pa so za to 'posebej primerne' (Švedska).

8. KRITERIJI ZA IZRAČUN VIŠINE NADOMESTIL

V skoraj vseh novih članicah EU (npr. Romunija, Bolgarija, Poljska ...) so nadomestila izražena v % prodajne cene nosilcev in naprav, kar je določeno z zakonom ali drugimi akti. V ostalih državah so za podlago pri izračunih novih višin nadomestil upoštevali prejšnja nadomestila (Avstrija), primerjave z drugimi državami (Belgija), ekonomski vpliv obsega kopiranja (Francija), *poštenost* in *pravičnost* (Finska, Nemčija)...

Zato posamezna nadomestila zelo variirajo glede na ceno nosilcev in naprav in kapaciteto (minute/byti). Še najbolj podrobno so kriterije določili s svojim Zakonom v Španiji l. 2006:

- predvidena škoda, povzročena s kopiranjem
- stopnja uporabe nosilcev in naprav
- kapaciteta nosilcev in naprav
- kvaliteta kopij
- dostopnost
- razmerje med nadomestilom in ceno.

9. ZAKLJUČEK

Zavod IPF je v skladu z zakonodajo, začasnim dovoljenjem in dogovorom med kolektivnimi organizacijami začel zbirati nadomestila s 1. 1. 2008. Prvo četrletje se bo tako zaključilo 31.3.2008, Zavod IPF pa bo zbiranje izvajal tako, kakor predvideva zakon.

Zbrana nadomestila bo zbiral in drugim kolektivnim organizacijam distribuiral naprej v skladu z dogovorom. Ob koncu vsakega četrletja so postopki enaki.

Prve prilive iz tega naslova lahko torej pričakujemo že v drugi polovici aprila 2008.